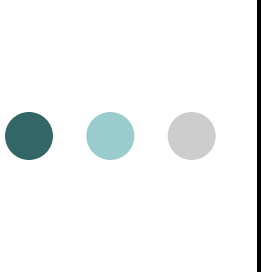

Elektronsko Bankarstvo :
**Lekcija 11: Svetski
provajderi plaćanja**

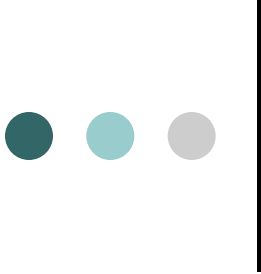
2017/2018

Branimir M. Trenkić

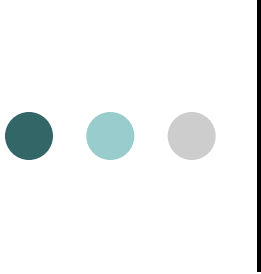
Motivacija

- I pored **eksponencijalnog porasta broja** novčanih **transakcija na Internetu** – ogroman broj korisnika i dalje brine za **bezbednost** svojih ličnih i finansijskih podataka
- Na svako zabrinuto **pitanje tipa**: "Otkud znam šta će oni posle da rade s brojem moje kartice?"
- Dolazi argumentovani **odgovor tipa**: "A zašto onda plaćaš karticom u restoranu ili radnji?"
- I tako **u krug već godinama**

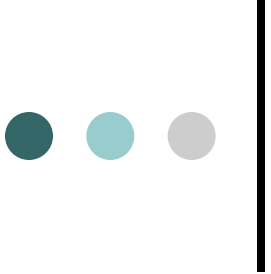
Motivacija

- Zato su se maštoviti preduzetnici dosetili i počeli da **otvaraju sajtove za posredovanje** u elektronskim novčanim transakcijama
- Logika je: - **Ako ne verujete prodavcu, verujte nama**; mi se samo ovim poslom bavimo, pouzdani smo, registrovani i nećemo vas pljačkati, **jer zarađujemo na provizijama od vaših transakcija**
- Iz tih razloga je nastala jedna od najuspešnijih firmi koja nudi ovakve usluge: **PayPal**

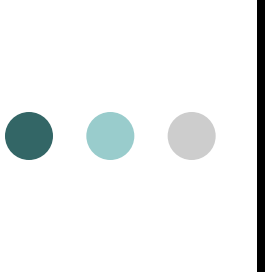
PayPal

- **16. novembra 1999. godine** Piter Tail je upotrebio svoj PDA računar da prijatelju Maksu Levčinu pošalje deo sredstava sa svog računa
- Koristio je **program koji su zajedno napravili**
- Tada su odlučili da ga **prenesu na Internet** – **tako je nastao PayPal** – prvi sistem koji je omogućio **slanje novca pomoću e-mail-a**
- PayPal je ubrzo postao globalni tržišni **lider u oblasti on-line plaćanja**

PayPal

- PayPal je **Internet- orijentisana kompanija** koja omogućava da se **uplate i novčani prenosi obavljaju u potpunosti preko Interneta**
- PayPal – *person-to-person* (**P2P**) **usluge** (klijent-klijent)
- Način plaćanja koji **omogućava bilo kome ko poseduje e-mail adresu** da pošalje novac nekom drugom (ko takođe poseduje e-mail)

PayPal

- *Inicijator transakcije*

- a) Mora se **prvo registrovati** na sajtu PayPal-a
- b) Zatim **prebaciti određenu svotu novca** na svoj on-line račun
 - Novčani iznos se može prebaciti direktno **sa tekućeg računa banke** ili koristeći **kreditne/debitne kartice**
- **Pomoću tog računa** korisnik može jednostavno **da šalje isplate raznim primaocima** kojima PayPal **ne prosleđuje** finansijske informacije

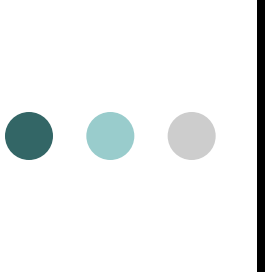

○ **Isplate** mogu biti slate **sa različitih izvora**

a) *Platne kartice*

b) *Bankovni račun*

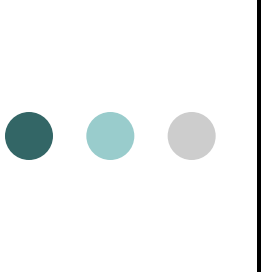
c) *Saldo na PayPal računu*

PayPal

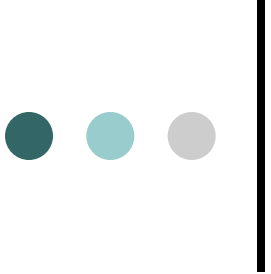
- ***Ukoliko korisnik nema dovoljno sredstava na računu*** za obavljanje celokupne transakcije – PayPal će ***ostatak isplatiti*** sledećim ***redosledom***:

1. PayPal kreditom
2. Transferom sa bankovnog računa
3. Kreditnom/debitnom karticom
4. Elektronskim čekom

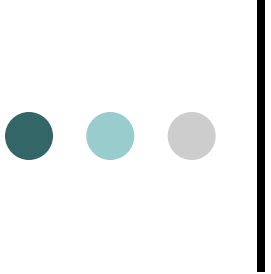
PayPal

- Ako ***korisnik nema saldo*** na PayPal računu - ***može sam da izabere*** željeni ***način plaćanja***
 - a) ***Svaki put*** kada šalje novac
 - b) Unapred da se opredeli za način koji će ***stalno da koristi***
- Ako ***korisnik ima saldo*** na PayPal računu a ***želi da izabere*** neki ***drugi način plaćanja*** – pre iniciranja plaćanja treba da ***podigne sredstva s PayPal računa***

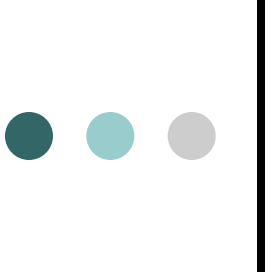
PayPal

- Ukoliko korisnik izabere ***plaćanje sa njegovog bankovnog računa***, PayPal će za ovu transakciju izvršiti elektronski transfer sredstava – ***sa računa koji se nalazi u banci posredstvom ACH***
- PayPal omogućava svojim članovima da imaju ***jedan lični*** i ***jedan premier (poslovni)*** račun
- ***Svaki*** PayPal ***račun*** mora da sadrži
 - ***jedinstvenu e-mail adresu*** i
 - ***finansijske informacije***

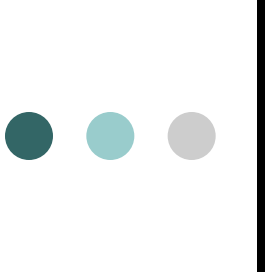
PayPal

- PayPal **štiti** svoje **korisnike od neautorizovanog korišćenja** njihovog računa **na sledeći način:**
- Nakon svake transakcije, **šalje e-mail potvrdu vlasniku računa** sa koga su poslata novčana sredstva
- Kada neko **primi potvrdu transakcije koju ne prepoznaje – može da se obrati timu za podršku potrošačima** kako bi mu pomogli da razreši situaciju
 - **Troškove čitavog postupka snosi PayPal!**

PayPal

- Ako korisnik **želi da vidi** svoju **istoriju transakcija** i **trenutni saldo** na PayPal **računu** – **klikne na dugme history** nakon logovanja na svoj račun **na PayPal-ovom veb sajtu**
- Ovo se radi **i u slučaju sumnje** u postojanje neautorizovanog korišćenja
- **Na osnovu ugovora** o zaštiti potrošača, ukoliko korisnik prijavi zloupotrebu – **PayPal će verifikovati transakciju sa ličnog računa** a vlasniku će u potpunosti biti isplaćena odšteta

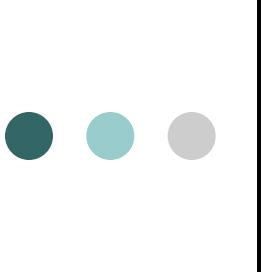
PayPal – otvaranje računa

- Da li se otvara lični račun ili se otvara račun za firmu?
- Na raspolaganju su *tri opcije*:
 - *Personal Account*
 - *Premier Account*
 - *Business Account*

PayPal – otvaranje računa

Personal Account

- Račun namenjen **za on-line kupovine**
- Omogućava **slanje i prijem novca** preko PayPal-a
- Nije moguće **primati novac sa debitne/kreditne** kartice
- **Besplatan** za korisnike u SAD

PayPal – otvaranje računa

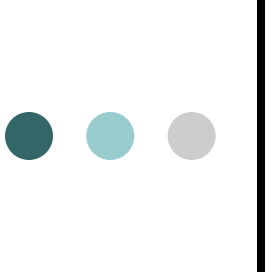
Premier Account

- Koriste ga ***korisnici koji imaju veliki broj transakcija*** i uplate sa platnim karticama
- Imaju ***potrebe za specijalnim pogodnostima*** – koje ***ne pokrivaju “obični” lični račun***
- Premier računi uključuju ***sve pogodnosti ličnih računa plus specijalne pogodnosti***

PayPal – otvaranje računa

Business Account

- *Poslovni računi* omogućavaju da se **posao vodi pod kompanijskim logom firme**
- Prihvataju **sve tipove plaćanja** i sve mogućnosti
- **Uključuje** i plaćanje klijentima koji **nemaju PayPal račun**
- Uključuje sve pogodnosti premier računa plus specijalne pogodnosti

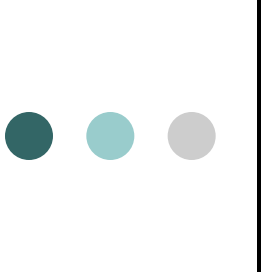

PayPal – otvaranje računa

- **PayPal dozvoljava** svojim korisnicima da imaju jedan Personal account i jedan Premier ili Business account
- **Svaki** PayPal **račun** mora sadržati **jedinstvenu e-mail adresu**, finansijske i druge relevantne podatke
- Račun se u svakom trenutku može promeniti ili nadograditi

PayPal - registracija

- Da bi se **postao PayPal korisnik** – treba **otići na PayPal sajt** - ući **na stranicu za registraciju** korisničkih **računa**
- **Proces registracije** računa se odvija **u četiri koraka**
- **Odabrati** onu opciju (onu **vrstu računa**) koja najviše odgovara i zemlju u kojoj živi (ukoliko nije iz SAD)
- Sledi **unošenje** svih osnovnih i sigurnosnih **podataka o korisniku**

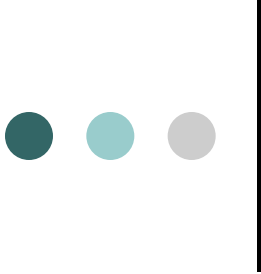

PayPal - registracija

- *Korisnik* zatim *dobija e-mail sa brojem računa* – koji *treba da potvrdi*

Prijavljivanje bankovnog računa

- *Potvrđivanjem vlasništva* nad njim – postaje se *verifikovani korisnik*
- Unošenjem podataka o bankovnom računu korisnik je *autorizovao PayPal* da (o njihovom trošku) *polože dva mala depozita na bankovni račun* koji je registrovan na korisnika

PayPal - registracija

Prijavljivanje bankovnog računa

- Nakon toga, ***korisnik mora da vrati ta dva mala depozita*** PayPal-u – kako bi ***potvrdio vlasništvo nad tim računom***
- Račun se smatra verifikovanim samo ***ako korisnik tačno vrati ove depozite*** PayPal-u

PayPal – ostvarivanje zarade

- Osnovni zadatak PayPal-a je prikupljanje i koncentracija kapitala
- Dakle, najjednostavniji oblik korišćenja ovog sistema je da **korisnik otvori račun** kod PayPal sistema i **da deponuje novac na račun**
- Pošto se **ne koriste sva deponovana sredstva** odjednom to znači da će se kod PayPal-a **kao kumulativ pojaviti izvesna količina slobodnih sredstava** koja mogu da budu **dalje plasirana** kroz bankarske kanale

PayPal – ostvarivanje zarade

- Tako u slučaju *da se ovaj sistem plaćanja pojavi na bankarskom tržištu* imaće značajan iznos kapitala
- Ako svaki od **100.000.000 korisnika** na svom računu ima samo **100 \$** to je 10 milijardi dolara na računu PayPala
- **Malo je banaka** koje imaju *ovolika likvidna sredsta za investiranje* na svom računu
- Sa svoje strane PayPal na sva deponovana sredstva **plaća kamate**

PayPal – ostvarivanje zarade

- *Ostali PayPal poslovi:*
- Omogućava **internacionalna plaćanja** i za tu uslugu **naplaćuju proviziju**,
- **Izdaje svoje kartice**, kreditne i debitne, koje se koriste na ATM uređajima,
- **Prikupljena sredstva se plasiraju** preko banke
- U koliko **korisnik** želi da **transferiše sredstva sa jednog računa na drugi** za tu uslugu mora da **plati određenu proviziju**

PayPal – ostvarivanje zarade

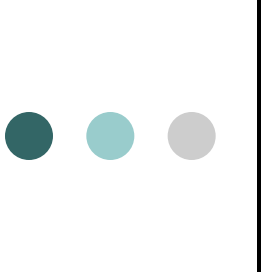
- Ukoliko se **plaćanje obavlja e-čekovima** maksimalni iznos **provizije je 5\$**
- **Za sve transfere sa ličnih računa** postoji ograničenje **od 100 \$ mesečno**
- Tačnije, **postoji ograničenje** ako hoćete **da sami sebi prosledite novac**
- Ovo je mera predostrožnosti kako bi se **izbeglo "pranje" novca**, ali to ne znači da postoji ograničenje u kupovinama

PayPal – ostvarivanje zarade

- **Novac deponovan** kod PayPal-a **može se podići**
 - **U vidu čeka** koji će firma poslati poštom ili
 - Korisnik ga može **elektronski prebacite na svoj tekući račun**
- PayPal zarađuje tako što **prodavcima naplaćuju svoju uslugu od 2,2 do 3,4%**, u zavisnosti od zemlje (**kupac plaća samo iznos računa!**)
- Ako se transakcija obavlja **između dve zemlje** sa različitim valutama, PayPal **zarađuje i na kon²⁵vertovanju valuta**

PayPal – sistem plaćanja

- Ovaj sistem je ***namenjen za masovna plaćanja preko Interneta***
- ***Najčešće primenjivan*** metod plaćanja
- ***Trgovac plaća proviziju*** a ***kupac*** je dužan da plati samo iznos na računu i ništa više
- ***Poslovni korisnici*** ovog sistema su dužni da ***plate fiksni deo plus procenat***
- PayPal se sastoji od ***sistema plaćanja*** i ***banke koja stoji iza njega***

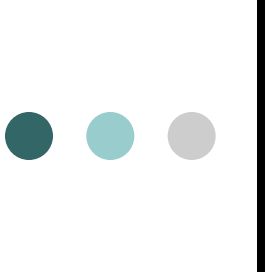
PayPal – sistem plaćanja

Kupac i prodavac mogu imati otvoren račun kod Paypal sistema

- ***Najjednostavniji*** sistem plaćanja
- ***Sredstva se samo knjiže*** sa jednog PayPal računa na drugi i nema fizičkog pomeranja navca

Kupac plaća putem platne kartice

- ***Nešto komplikovaniji*** metod
- ***Obavezne su provizije*** jer ***kartičarski sistemi*** imaju uobičajne provizije

PayPal – sistem plaćanja

Kupac plaća putem platne kartice

- **PayPal šalje instrukcije svojoj banci** koja dalje servisira karticu
- U komunikaciji **sa bankom izdavaocem** kartice radi se **provera podataka** i **završava transakcija plaćanja**

Plaćanje putem e- čekova

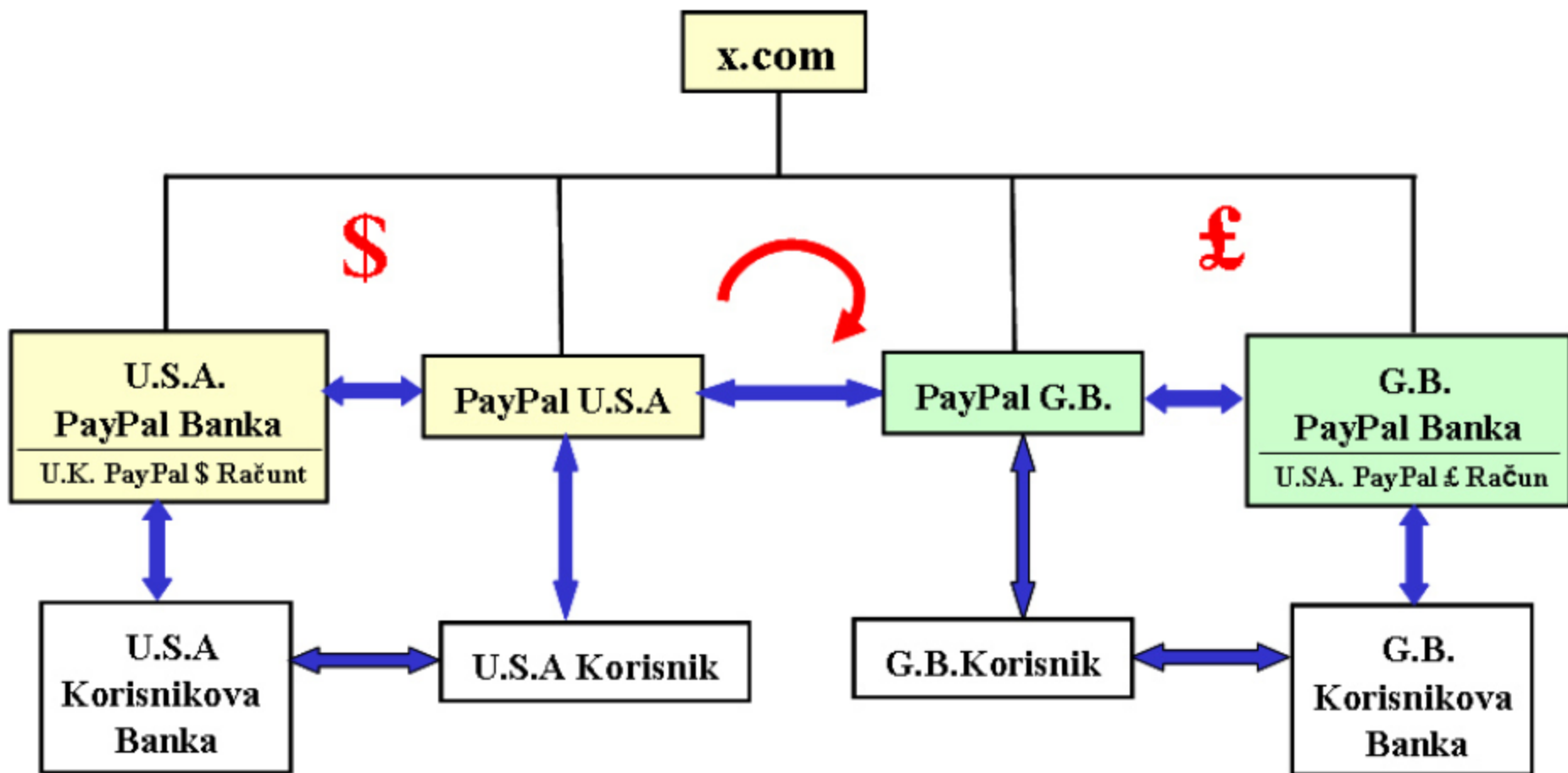
- Procedura je **još komplikovanija**
- **Plaćanje** se obavlja **preko Automatske klirinške kuće (ACH)**

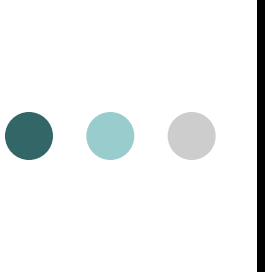
PayPal – sistem plaćanja

- **Prednost** ovog sistema je što **omogućava međunarodna plaćanja**
- Ovaj **sistem ima račune** i **pridružene banke u drugim zemljama** preko kojih obavlja transakcije
- Ako kupac iz UK želi da nešto kupi u SAD – to **može da uradi u funtama** na račun koji je u lokalnoj banci
- PayPal sistem će izvršiti plaćanje u SAD-u korisniku **u dolarskoj protivrednosti**
- Konverziju će uraditi sam sistem

PayPal – sistem plaćanja

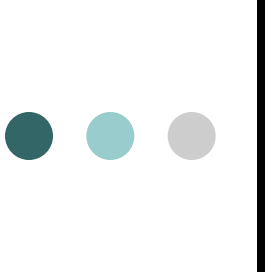
Konverzija i način plaćanja između dve zemlje

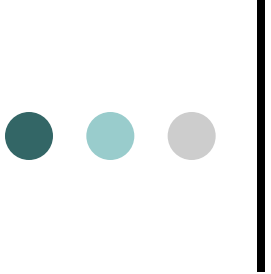
PayPal – mere zaštite

- Koristite **što noviji veb pretraživač**, koji **omogućava bezbedne transakcije**, odnosno **kodira informacije** koje šalje preko Interneta
- **Kada šaljete privatne podatke**, vodite računa **da se na statusnoj liniji pojavljuje mali žuti katanac**, kao i da adresa web sajta na kojem ste počinje sa **https**

PayPal – mere zašтите

- Proverite ***pravilnik o privatnosti***
- U većini slučajeva ovakve pravilnike, pisane gustim, sitnim slovima, prilično je dosadno čitati, ali ***oni sadrže odgovore na sva vaša potencijalna pitanja*** u vezi sa tim ***kako vlasnik veb sajta barata vašim ličnim podacima***

PayPal – mere zaštite

- ***Ne ostavljate lične podatke*** bilo kome
- ***Procenite*** da li je reč o ***pouzdanoj kompaniji*** ili organizaciji i razmislite koje je podatke neophodno ostaviti, a koje ne
- ***Čuvajte i sve e-mail poruke*** koje šaljete i primete u vezi sa nekom transakcijom

PayPal – mere zaštite

- *Redovno proveravajte izveštaje iz banke* o stanju na kreditnoj kartici i tekućem ili nekom drugom računu
- Ako *primetite sumnjive promene* odmah *kontaktirajte svoju banku*
- *Ako ste pokradeni* - *novac vam može biti vraćen*, *ako na vreme dokažete* da iza sumnjive transakcije ne stojite vi